

opusdei.org

Ad Trinitatem Beatíssimam

Najsvätejšej Trojici. Vďaka ti,
Bože, vďaka ti: pravá a jediná
Trojica, jedno a najvyššie
božstvo, svätá a jediná Jednota.

26.05.2024

Ad Trinitatem Beatíssimam

*Grátias tibi, Deus, grátias tibi: vera et
una Trínitas, una et summa Déitas,
sancta et una Unitas.*

Najsvätejšej Trojici

Vďaka ti, Bože, vďaka ti: pravá a
jediná Trojica, jedno a najvyššie
božstvo, svätá a jediná Jednota.

Prvé vzývanie (zvolanie) je
adresované Trojici, ktorá je opísaná
ako *beatissima*. V tomto prívlastku
nachádzame syntézu teológie
požehnania, ktorej prítomnosť je
hlavnou novinkou, ktorú svätý
Josemaría zaviedol vzhľadom na
model litánií. Na rozdiel od
trojičného vzývania *Litanie
sanctorum*, pri vzývaní *Preces Opus
Dei* nenasleduje prosba (napr.
miserere nobis)^[1]. Odpoveďou
zhromaždenia je formula
požehnania a vďakyvzdania.
Výslovná prítomnosť tohto typu
modlitby slúži na zakorenenie tohto
euchologického diela v biblických a
liturgických formách vďakyvzdania a
chvály.

Beatissimus znamená nielen maximálne šťastný alebo maximálne svätý – dva zaujímavé významy pre dialóg s poňatím božstva v gréckej filozofii – ale aj maximálne požehnaný (*beatus*), a to v dvojitom biblickom význame toho, kto má plnosť požehnania, a toho, kto je antonomáziou povolaný prijať uznanie a vďaku. V prvom prípade sa prídavné meno *beatus* vzťahuje na vlastnenie života, t. j. na vlastnenie Logosu a Dobra (*bene-dire*, gr. εὖ-λογέω, znamená dobro-hovoriť) a ohlasuje niečo z trojičného tajomstva, t. j. zo Slova (Logos, Slovo) a Ducha (Láska, Dobro). V druhom prípade sa o Trojici hovorí, že je maximálne požehnaná, pretože je príjemcom požehnania všetkých stvorení, povolaných vyznávať umením (logos) a v jednote (láska, spoločenstvo) múdrosť a dobrotu Stvoriteľa.

V súlade so vzývaním (zvolaním) je odpoveďou zhromaždenia *gratias tibi [agimus], Deus, gratias tibi*. Ide o formulu, ktorá spája *Preces* s biblickými formulami vďakyvzdania (*berakah*) a hlavnými kresťanskými *euchologickými* formulami (eucharistická modlitba, modlitby konsekrácie atď.)^[2]. Nemôžeme sa tu pozastaviť nad významom vďakyvzdania ako základného prvku kresťanskej modlitby. Je dôležité, aby sme uviedli len jeden z najpodstatnejších aspektov, že podľa Kristovho príkladu (porov. Jn 11, 41) prosbám príhovorov predchádza vzdávanie vďaky. V skutočnosti je jednou z novíniek zavedených do kresťanskej modlitby obrátenie poradia prosba – poďakovanie^[3]. Keďže v Kristovi sa už splnili všetky Otcove prisľúbenia (porov. 2 Kor 1, 20), prvým pohybom kresťanskej modlitby, vrátane prosebnej, je vďakyvzdanie. Iba zo základnej pozície toho, kto si je istý naplnením

prislúbení v Kristovi, môžeme
naďalej prosiť nie o nové veci, ale o
rozšírenie jeho kráľovstva.

Odpoveď *Gratias tibi Deus, gratias
tibi, vera et una trinitas una et summa
deitas sancta et una unitas*

zodpovedá antifóne modlitby
Magnifikát z prvých vešper na
slávnosť Najsvätejšej Trojice, ktorá sa
slávi v prvú nedeľu po Zoslaní Ducha
Svätého^[4]. Pôvod tejto antifóny
nachádzame v Offíciu, ktorý vytvoril
Štefan z Liége (asi 850-920) počas
svojho pontifikátu v tomto meste v
rokoch 902-920. Pôvodný rukopis sa
nezachoval, ale existujú zbierky z 11.
storočia, ktoré uvádzajú toto ofícium
v takzvanej *Domenica de Sancta
Trinitate*^[5]. Tieto texty sa navzájom
líšia, pretože dlho chýbalo jednotné
znenie formulára^[6]. V skutočnosti
najčastejšia formulácia antifóny znie:
*Gratias tibi Deus, gratias tibi, vera
una trinitas, una et trina veritas, trina
et una unitas*^[7]. Variant, ktorý prejde

do *Breviarium romanum* (1568) a *Preces Opus Dei*, je doložený od 12. storočia^[8].

Jeho starostlivá štruktúra si zaslúži komentár^[9]. Opakovanie *gratias tibi [agimus]* rétoricky zdôrazňuje dôležitosť tohto úkonu a ohlasuje hru symetrií prívlastku *vera et una trinitas una et summa deitas sancta et una unitas*, ktorý je rozvinutím v trojičnom kľúči jediného Boha („*gratias tibi Deus, gratias tibi*“). Tri podstatné mená *Trinitas, Deitas* a *Unitas* sú označené tromi dvojicami dvojslabičných prídavných mien koordinovaných spojkou *et* (a *et* b). Vo všetkých troch dvojiciach je jedno prídavné meno, ktoré sa vždy opakuje (*una*) v striedavej pozícii b-a-b. Toto poradie a skutočnosť, že všetky prídavné mená zachovávajú dlhý-krátky prízvukový rytmus, slúžia na spestrenie a zjednotenie vyjadrenia v jemnej eufónii. Prídavné mená, ktoré sa neopakujú,

sú *vera, summa a sancta*. *Vera* a *sancta patria* k obraznosti božských atribútov vo Svätom písme. Naproti tomu prídavné meno *summus* sa vo Vulgáte v súvislosti s Bohom nevyskytuje a v *euchologických* textoch je v súvislosti s božstvom veľmi zriedkavé. Výraz *summa Deitas* v protiklade *ktrina Deitas* bol predmetom polemiky v 9. storočí, krátko pred vznikom *Officium sanctæ Trinitatis*^[10].

Nakoniec treba poznamenať, že najčastejšie sa táto antifóna spieva pri vešperách ako antifóna na Magnifikát^[11]. Týmto spôsobom sa zdôrazňuje mariánsky rozmer trojičného vyznania viery.

V AGP nachádzame rôzne komentáre k ústnemu kázaniu prvému vzývaniu Preces svätého Josemaría. Zdôrazňuje v nich základný postoj uznania Božej dobroty a vlastnej biednosti. Takéto uznanie, ktoré v

sebe spája chválu a vďačnosť,
disponuje veriacich na prijatie
väčšieho dobra od Boha:

***Radím vám, aby ste viedli život
vďačnosti. Pozrite: za všetko, čo
máme – málo alebo veľa – vďačíme
Pánovi. Nič dobré nepochádza od
nás. Ak tá niekedy naplní pýcha,
zdvihni oči a uvidíš, že ak je v tebe
niečo ušľachtilé a čisté, vďačíš za
to Bohu... Aké krásne je to, čo sa
každý deň modlíme v Preces!
Môžeš to použiť ako strelnú
modlitbu: gratias tibi, Deus,
gratias tibi! Ak totiž ďakujeme,
Boh nám dá viac; ak si však naša
pýcha privlastní to, čo nám
nepatrí, uzavrieme sa pred
prijatím Pánovej pomoci^[12].***

^[1] Vzývanie (zvolanie) Trojice sa v
niektorých kópiách litánií vyskytuje

ako súčasť predchádzajúcej modlitby, v ktorej sa žiada o milosť *ut te bene rogem*, t. j. aby veriaci dobre vykonal svoju prosebnú modlitbu, porov. *Oratio ante letaniam*, Ms. 512, Bibliothèque Mazarine, Paríž, fol. 11r, in Astrid Krüger, *Litanei-Handschriften der Karolingerzeit*, Hannover, Hahnsche Buchhandlung, 2007, Litanei 25a, s. 652.

^[2] Kresťanská forma rituálneho vďakyvzdávania má svoje korene v hebrejských formách požehnania. Formy eucharistie (*beraky*, vzdávania vďaky) vyjadrujú pocity tých, ktorí vnímali Božie dobrotivé konanie. K počiatočnému „ďakujem“ sa pridáva vyznanie, *exomologesis*, ktoré vysvetľuje dôvod vďaky. Spojenie vďaky a vyznania je v žalmoch časté a sprevádza spoločenské a obetné obrady Starého zákona (porov. Gn 14, 18-20; Ez 18, 9-12), porov. Anton Arens, *Die Psalmen im Gottesdienst des Alten*

Bundes. Eine Untersuchung zur Vorgeschichte des christlichen Psalmengesanges, Trier, Paulinus, 1961, s. 8-16.

[3] Porov. Andrea Doeker, *Modlitba ako charakterizovaný jazyk*. Jewish and Christian prayer as a constitution of identity, en Gerhards - Wahle, *Köntinuität*, s. 15-61, 53.

[4] Porov. *Breviarium Romanum ex decreto sacrosancti concilii tridentini restitutum S. Pii V Pontificis Maximi jussu editum aliorumque pontificum cura recognitum Pii Papæ X auctoritate reformatum* (= BR 1929), Editio typica, Parsæstiva, Correo de Tortosa, Tortosa, 1929, s. 382.

[5] Porov. Barbara C. Raw, *The Office of the Trinity in the Crowland Psalter* (Oxford, Bodleian Library, Douce 296), „Anglo-Saxon England“ 28 (1999), s. 185-200, 187-188. O Hucbaldovi de Saint-Amand (c. 840/50-930) ako možnom autorovi

zhudobnenej verzii tejto antifóny, porov. Heidi Eisenhut, *Handschriften mit Spuren Ekkeharts IV. von St. Gallen*. Vyjadrenia k metóde glosovania, hustote glos a charakteru glos, v Norbert Kössinger – Elke Krotz – Stephan Müller (eds.), *Ekkehart IV. von St. Gallen*, Berlin, W. de Gruyter, 2015, s. 133-52, 148-149.

[6] Napríklad vo formulári *In honore sanctæ Trinitatis* z ms. F29, Biblioteca Vallicelliana, 12. storočie, ff. 87v-92r, chyba antifóna *Gratias tibi Deus*.

[7] René-Jean Hesbert, *Corpus antiphonarium Officii*, zv. III, Rím, Herder, 1968, č. 2977, s. 241. Ďalšie varianty možno nájsť v Antifonale synopticum, č. 0511 „Gratias tibi Deus“, na <http://gregorianik.uni-regensburg...> (prístup 26. augusta 2021).

[8] «*Gra<t>ias tibi deus gra<t>ias tibi vera una trinitas una et summa deitas sancta et una unitas*» Toledo,

Biblioteca capítular, E-Tc 44.2, ca. 1095, f. 114v.

[9] Pre offícium vytvorené Štefanom z Liége, porov. Gunilla Björkvall – Andreas Haug, *Text und Musik im Trinitätsoffizium Stephans von Lüttich*. Postrehy a úvahy zo stredovekej latinskej a hudobnohistorickej perspektívy, vo Walter Berschin – David Hiley (eds.), *Die Offizien des Mittelalters: Dichtung und Musik*, Tutzing, Hans Schneider, 1999, s. 1-24.

[10] Výraz *trina deitas* sa objavil v doxológii hymnu *Sanctorum meritis*, ktorý sa v tom čase považoval za novovytvorený anonymný text, ktorý sa sotva dostal do mníšskeho repertoáru. Výraz obhajoval Gottescalco z Orbais a v roku 857 ho kritizoval Hincmarius z Remeša (*De una et non trina deitate*, PL 125: 473-618, 478B). Ten uprednostnil formuláciu *summa deitas*. K diskusii

pozri Susan Boynton, *The theological role of office hymns in a ninth-century trinitarian controversy*, in Benoît-Michel Tock, *In principio erat Verbum*. Mélanges P. Tombeur, Turnhout, Brepols, 2005, s. 19-44. Gunilla Iversen zasa poukázala na zámenu výrazu *trina deitas* za *summa deitas* v niektorých tropáriách, porovnaj Gunilla Iversen, *Corpus Troporum XII. Tropes du Gloria*, zv. 1, Stockholm, Stockholm University, 2014, s. 47.

^[11] V iných prameňoch sa objavuje pri antifóne Benediktus. Prednostne sa však používa pri vešperách, a teda pri Magnifikáte, pozri Raw, *The Office of the Trinity*, s. 197.

^[12] Rozhovor so svätým Josemaríom, 19-III-1971, v Ateneo Romano della Santa Croce (ed.), *Rendere amabile la verità: raccolta di scritti di mons. Álvaro del Portillo. Pastoral. Teologici. Canonistici*, Vatican City,

Libreria Editrice Vaticana, 1995, s.
48-90, 49.

Juan Rego Bárcena

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sk-sk/article/ad-trinitatem-beatissimam/](https://opusdei.org/sk-sk/article/ad-trinitatem-beatissimam/)
(04.03.2026)